

Катерина Цирульник

**Науковий керівник: Гладь С. В., к.філол. н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ**

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Художнім перекладом прийнято вважати переклад художніх творів, оскільки художня література відрізняється від інших мовних творів, перш за все, своєю головною метою – естетичним впливом на читача. Таким чином можна вважати, що основною функцією художньої літератури, що відрізняє її від інших актів мовної комунікації, в яких домінують роль відводиться інформативній функції, є художньо-естетична [2, с. 95]. Художній переклад – це один із видів автентичної художньої творчості, в процесі якої літературний твір, що існує однією мовою, найбільше у повному обсязі відтворюється іншою мовою за допомогою художніх засобів [5, с. 28]. Художні переклади ХХІ сторіччя продовжують ставати популярнішими й охоплювати все жанрове розмаїття сучасної художньої літератури.

Специфіка художнього перекладу зумовлена художньо-естетичною метою текстів, а також співвідношенням перекладу з літературною творчістю. Від давніх часів до наших днів невирішеною залишається проблема орієнтації на наближеність перекладу до тексту оригіналу, або на ймовірну тотожність сприйняття тексту реципієнтом. У різні часові епохи домінувала то одна, то інша перекладацька концепція. Сьогодні перекладачі намагаються знайти баланс і відтворити текст мовою перекладу в єдності змісту та форми без втрати національно-культурного компонента вихідного тексту. Таким чином, художній переклад, який стає спільним продуктом щонайменше двох авторів (автора оригіналу та автора перекладеного тексту), безсумнівно вимагає мовної компетенції, лінгвокультурної обізнаності, професіоналізму, творчого підходу і винахідливості останнього.

У художньому перекладі традиційно виділяють поезію, прозу, п'єсу, сатиру, пісню та інші підвиди, залежно від приналежності тексту до певного жанру. Отже, при роботі з художніми текстами, перекладач змушений працювати з певним жанром та бути обізнаним властивою йому лінгвальною та позалінгвальною специфікою. Саме тому перекладачеві водночас приходиться виконувати кілька ролей – читача, критика, письменника, носія мови та демонструвати високий рівень компетентності, адже від результату його діяльності – підсумкової форми змісту – залежить естетична цінність перекладеного твору та ступінь впливу на іншомовного та іншокультурного читача.

У художніх творах використовуються одиниці та засоби всіх стилів, але, коли вони включені в нову систему, ці елементи набувають естетичної функції [1, с. 17]. Для художнього тексту характерна велика кількість тропів і фігур мови. Також до ознак художнього тексту відносяться:

- функціональність в ракурсі вигаданості зображуваного в тексті світу;
- синергетична складність;
- цілісність художнього тексту;
- взаємозв'язок всіх елементів тексту;

- рефлексивність поетичного слова та посилення актуалізації лексичного рівня;
- наявність імпліцитних смислів;
- використання великої кількості тропів і фігур мови;
- вплив на зміст художнього тексту міжтекстових зв'язків [4, с. 107].

Перекладач, який зобов'язаний врахувати велику кількість вимог, щоб відтворити текст, повно й адекватно представити оригінал, має враховувати кілька основних критеріїв:

- адекватність перекладу;
- збереження при перекладі низки тропів і фігур мови;
- культурологічні та епохальні чинники написання твору;
- специфіка літературного напрямку, до якого належить текст оригіналу;
- відтворювання індивідуального стилю письменника [6].

Для створення професійного художнього та літературного перекладу перекладач, безсумнівно, повинен володіти певними лінгво-літературними здібностями, а саме, розуміти гру слів, вміння «відчувати» лексичні та стилістичні нюанси тексту, вміння передавати засоби виразності й точно знаходити еквіваленти фразеологічним одиницям, приказкам та прислів'ям. Основні складнощі при перекладі виникають у зв'язку з наявністю величезного числа стійких виразів, прислів'їв, приказок і афоризмів в мові оригіналу. Сленг, мовні особливості впливають на правильне сприйняття, наприклад, жартів, іронії, сарказму. Таким чином, завдання перекладача полягає не тільки в тому, щоб перевести текст наближено до оригіналу, але і перевести його грамотно й естетично, з урахуванням стилю автора. Наприклад, коли художні твори містять елементи гумористичного жанру, будується на грі слів (каламбурі), перекладач має знати як передати комічний ефект. Особливі труднощі виникають, коли перекладач змушений працювати з мовами різних культур [4, с. 109-110], адже неможливо створити адекватний переклад без знайомства з культурою народу, епохою, часом, коли писався твір.

Отже, перекладач несе відповідальність за якість перекладу художнього тексту. Неприпустимо спотворення інформації, яку намагається передати автор. Переклад художнього тексту повинен якомога повніше відповідати оригіналу, а також зображати емоції, характер героїв та інше. Перекладач повинен не тільки володіти мовою оригіналу тексту, а й зобов'язаний володіти знаннями в галузі культури своєї країни та народів інших країн. Займатися художнім перекладом можуть далеко не всі фахівці в області конкретної мови. Від перекладача крім звичайних навичок потрібно ще ряд рис, які доповнюють комплекс стандартних професійних якостей, наприклад, вміння вловлювати настрій, передавати емоційне забарвлення, вміння схвилювати читача, а не просто сухо викласти інформацію. Саме вищезазначені фактори роблять перекладача художньої літератури

письменником, який майже з нуля пише книгу на своїй рідній мові та наповнює її змістом, зрозумілим іншомовному реципієнту.

Список використаних джерел:

1. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: Высш. шк., 1990. 253 с.
3. Старостіна Н.А. Трансформації в перекладі [Електронний ресурс].URL: http://www.rusnauka.com/CCN/Philologia/3_starostina.doc.htm
4. ХассанШалі Н. А. Основні характеристики художнього тексту // Ідеї. Пошуки. Рішення: матеріали VII Міжнар. науч. практ. конф., Мінськ, 25 листопада 2014 г. / Редкол.: М.М. Нижнева (відп. Редактор) [та ін.]. Мн.: БДУ, 2015. С.103-114.
5. Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж: Изд-во Воронежского университета, 1987. 192 с.
6. Юсупов О.Н. Аналіз проблеми стилю в художньому перекладі [Електронний ресурс]. URL: <http://oaji.net/articles/2016/743-1467702546.pdf>